

Explainer 1: Bakit magkaiba ang presyo ng sariwa at tuyong palay?

Bakit nga ba nagkakaiba ang presyo ng palay? Papaano ba malalaman kung magkano dapat ang presyo ng palay? Bakit magkaiba ang presyo ng tuyo at sariwang palay? Ating bibigyan ng paliwanag ang mga tanong na iyan.

Para maunawaan ang usapin ukol sa presyo ng palay, mahalagang malaman muna natin ang kaibahan ng tuyo at sariwang palay.

- a) Ang tuyong palay ay mas mababa ang moisture content kaysa sa sariwang palay. Bilang pamantayan, ang tuyong palay ay may 14 % moisture content level. Ito ay angkop sa paggiling upang maging bigas at maiimbak ng pangmatagalan ang palay.

Bakit mahalaga na angkop ang moisture content?

- Kapag tama ang moisture content ay maiiwasan ang pagkakaroon ng amag o pangingingitim at ang pagkasira ng kalidad ng mga butil
- Mababawasan din ang pagkadurog ng mga butil sa panahon ng paggiling upang maging bigas

Ang tuyong palay ay dumaan sa proseso ng pagbibilad na kadalasan ay ginagawa sa ilalim ng araw para menos gastos. Minsan, lalo na sa panahon ng tag-ulan, gumagamit din ng makinarya o mechanical dryer. Ang mga gastusin sa pagpapatuyo ng palay ang siyang nagpapataas ng halaga ng tuyong palay.

- b) Ang *sariwang palay* ay ang bagong aning palay matapos dumaan sa paggi-giik. Ang sariwang palay ay mas mataas na % moisture content kumpara sa tuyong palay. Pagkani, ang sariwang palay ay karaniwang mayroong 20-25% moisture content. May mga pagkakataon na ang moisture content level ay mas mataas pa sa 25% partikular sa mga palay na dumapa ang tangkay (halimbawa, dulot ng malakas na hangin sa tuwing may bagyo) at nababad sa tubig.

Mahalagang mapatuyo ang palay sa loob ng 24 oras matapos anihin upang mapanatili ang magandang kalidad nito. Kapag ang sariwang palay ay hindi agad napatuyo at nagtagal sa sako, mas tataas ang moisture content nito. Ibig sabihin ay mas bababa din ang kalidad nito. Ang suma-total ay mas mababang presyo ng palay.

Dahil dito, mas pinipili ng mga magsasaka na magbenta ng sariwang palay kahit na mas mababa ang presyo nito kaysa tuyong palay upang maiwasan ang sobrang pagkalugi, lalo na sa panahon ng tag-ulan.

Explainer 2: Ano ang kaibahan ng presyo ng sariwa at tuyong palay?

Sa naunang Explainer, ating natutunan ang kaibahan ng tuyong palay at sariwang palay at ang kaugnayan nila sa presyo ng palay.

Dahil sa kaibahan ng kalidad ng sariwa at tuyong palay, malaki din ang kaibahan ng kanilang presyo o buying price sa merkado.

Presyo ng tuyong palay

Ayon sa Philippine Statistics Authority (PSA), ang presyo ng tuyong palay noong ikatlong linggo ng Setyembre 2020 ay nasa P16.84/kg. Ang presyo ng tuyong palay ay nagkakaiba depende sa barayti ng palay. Halimbawa, mas mataas ng P0.50/kg - P2.00/kg ang NSIC Rc216, NSIC Rc160, at NSIC Rc218 kumpara sa ibang barayti ng palay. Mas mabango at malambot kasi ang mga barayti na ito kapag naluto, mga bagay na hinahanap ng mga mamimili. Isa pang pinanggagalingan ng pagkakaiba ng presyo ng tuyong palay ay ang umiiral na presyo sa lugar at ang presyo ng bigas.

Ang mga rice miller-traders na siyang nagsasagawa ng paggiling ng palay ang karaniwang nagtatakda ng presyo ng palay. Nakabatay ang presyo ng tuyong palay sa umiiral na presyo ng bigas sa merkado. Ibig sabihin, bumababa ang presyo ng palay kapag nagiging mas mura ang presyo ng bigas at tumataas naman kapag mataas ang presyo ng bigas.

Presyo ng sariwang palay

Ang presyo ng sariwang palay ay nakabase sa moisture content at sa presyo ng tuyong palay. Kapag ang sariwang palay ay pinatuyo, nababawasan ang timbang nito dahil sa nawalang moisture content na tinutuos ng mga traders sa pagbibigay ng presyo. Ito ang paliwanag kung bakit ang %MC ay isa sa basehan ng pagpresyo ng sariwang palay.

Kapag mas mataas ang moisture content, mas mababa ang presyo na binibigay ng mga traders dahil tinutuos nila ang shrinkage losses (loss in weight due to drying is from 25% to 14%). Kung may mga halo, dumi at may berdeng butil ang palay, ito ay binabawas din sa presyo. Bukod pa rito, kailangan ding ibawas ang gastos sa pagpapatuyo at iba pang nagastos. Higit sa lahat, kailangan ding isaalang-alang ang ibabawas pa ng trader para sa kanyang kita.

Bilang pamantayan, ang presyo ng sariwang palay (P_s) ay maaaring matantya mula sa presyo ng tuyong palay (P_t) gamit ang moisture content ng sariwang palay ($\%MC_s$) at tuyong palay ($\%MC_t$). Makikita ito sa formula sa baba. Habang tumataas ang %MC ng sariwang palay, mas lumalaki ang nababawas sa timbang nito na dahilan ng pagbaba ng presyo.

$$P_s = \frac{P_t \times (100\% - \%MC_s)}{(100\% - \%MC_t)}$$

Halimbawa:

- Presyo ng tuyong palay (P/kg) = P16.84
- Moisture content ng sariwang palay (%MC_s) = 25%
- Moisture content ng tuyong palay (%MC_t) = 14%

$$\begin{aligned} P_s &= \frac{P_t \times (100\% - \%MC_s)}{(100\% - \%MC_t)} \\ &= 16.84 \times \frac{(100\% - 25\%)}{(100\% - 14\%)} \\ &= 16.84 \times \frac{(75\%)}{(86\%)} \end{aligned}$$

$$= 16.84 \times 0.872$$

$$= \text{P14.686/kg}$$

Mula sa presyo ng tuyong palay na P16.84/kg, magiging P14.69/kg na lang ang katumbas na presyo ng sariwang palay. Ito ay dahil sa ibinawas sa presyo ang timbang ng moisture content nito. Mula sa isang kilo ng sariwang palay na may 25% moisture content, magiging 0.87 kilo na lang ang kanyang timbang kapag ito ay pinatuyo. Ibabawas pa dito ang gastos sa pagpatuyo at iba pang mga nagastos.

Karaniwang mas mababa ang presyo ng sariwang palay na mas madami ang dumi, halo, at berdeng butil na tinutuos din ng mga traders na siyang nagpapababa sa inaalok nilang halaga. Tandaan din na sa presyong iniaalok ng mga traders ay ibinabawas pa nila ang kanilang kita. Karaniwan, hindi bababa sa P0.50 ang kita o net profit ng mga traders sa bawat kilo ng sariwang palay na binibili niya. Suma-total, ang magiging presyo sa pagbili ng sariwang palay ay P12.09/kg na lang (Table 1).

Item	Presyo (P/kg)
Presyo ng <i>tuyong palay</i>	P16.84
Katumbas na presyo ng <i>sariwang palay</i> na may 25 %MC	14.686

Gastos (P/kg):	2.60
Gastos sa pagpapatuyo, pagdala sa mercado at administratibo	<i>1.10</i>
Dumi, halo at berdeng butil	<i>1.00</i>
Kita o tubo ng trader	<i>0.50</i>
Buying price ng <i>sariwang</i> palay	12.09

Table 1. Halimbawang kalkulasyon sa buying price ng sariwang palay

Explainer 3: Ano ang pagkakaiba sa kita ng magsasakang nagbenta ng tuyo sa magsasakang nagbenta ng sariwang palay?

Sa unang *Explainer* ay natutunan natin ang kaibahan ng tuyo at sariwang palay at ang kanilang kaugnayan sa presyo ng palay. Sa ikalawang *Explainer* ay binigyang-linaw natin kung papaanong naiiba ang presyo ng tuyo at sariwang palay. Dito sa ikatlo at pinakahuling isyu ng *Explainer* ukol sa usapin ng presyo ng palay, ang layunin natin ay ipaliwanag ang kaibahan ng kita ng magsasakang nagbenta ng tuyo kumpara sa nagbenta ng sariwang palay.

Mas malaki ang kita ng mga magsasaka kung magbebenta sila ng tuyong palay. Sa isang ektarya kung saan ang karaniwang ani ay nasa 4,000 kg na tuyong palay (4,589 kg katumbas kung sariwang palay) nasa PhP 16,790.00 ang maaring kitain ng magsasaka kung tuyo ang palay na kanyang ibebenta. Mas mataas ito sa PhP 9,933.00 kapag sariwa ang palay na ibinenta. Talo ang magsasakang nagbenta ng sariwang palay ng magsasakang nagbenta ng tuyong palay ng mahigit PhP 6,000.00 bawat ektarya (Table 2).

Kahit pa napakalaking halaga ang nawawala sa magsasaka, nakagawian na nila ang pagbebenta ng sariwang palay. Ito ay totoo lalo na sa panahon ng tag-ulan. Ang pangunahing dahilan ay ang kakulangan ng pasilidad o kagamitan sa pagpapatuyo. Idagdag pa dito ang kawalan ng mga imbakan. Kailangan ding tandaan ang pangangailangan ng magsasaka ng agarang kita bilang pambayad sa kanilang mga utang.

Table 2. Kaibahan sa kita mula sa pagbenta ng sariwa at tuyong palay.

Aytem	Sariwang Palay (25% MC)	Tuyong Palay (14% MC)
Ani (kg/ha)	4,589	4,000
Presyo (P/kg)	12.09	16.84
Kabuuang Benta (PhP) (Gross Returns)	55,453.00	67,360.00
Kabuuang Gastos (PhP) (Total Costs)	45,520.00	50,570.00
Production cost*	45,520.00	45,520.00
Postharvest at marketing costs	0.00	5,050.00
Pagpapatuyo	0	1,800.00
Paghakot	0	750.00
Pag-biyahe	0	1,800.00
Lalagyan o packaging	0	700.00
Kita (PhP/ha) (Net Profit)	9,933.00	16,790.00

Kita (PhP/kg)	2.17	4.20
----------------------	-------------	-------------

‘* Source: PSA, 2019 average rice production cost, @P11.38/kg

Maraming kailangang isa-alang-alang sa usapin ng presyo ng palay. Layunin ng isyu na ito ng *Explainer* na bigyang-linaw ang mga samu’t-saring isyu ukol sa usaping ito. Ang kaalamang ito ay makatulong sana sa pagpapalano at sa paggawa ng mga polisiya para makatulong sa mga magsasaka.